

УДК 75.058.071.1(477-87)"20"Криволап
DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2024-2-12>

Таміла ПЕДАН

аспірантка кафедри теорії та історії мистецтва, Національна академія образотворчого мистецтва та архітектури, Вознесенський узвіз, 20, м. Київ, Україна, 04053

ORCID: 0000-0002-6855-1920

Бібліографічний опис статті: Педан, Т. (2024). Творчість української мисткині петриківського розпису Катерини Криволап у Канаді. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 92–98, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-2-12>

ТВОРЧІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МИСТКИНИ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ КАТЕРИНИ КРИВОЛАП У КАНАДІ

У статті досліджується творчість Катерини Криволап, яка проживає в Канаді і спеціалізується на петриківському розписі. У статті розглянуто її техніку виконання, стиль, основні сюжети робіт, описано її діяльність в контексті української діаспори. **Мета статті** – проаналізувати творчість Катерини Криволап в контексті українського декоративного розпису, яким вона займається проживаючи в українській діаспорі, в Канаді. **Методологія дослідження.** Мета нашого дослідження зумовила застосування комплексу теоретичних і емпіричних методів. Зокрема, було залучено метод системного аналізу, структурно-функційний метод, історичний, інтерв'ю, методи дедукції та індукції. **Наукова новизна** полягає у комплексному дослідженні творчості мисткині Катерини Криволап в контексті українського мистецтва діаспори. **Висновки** дослідження підсумовують аналіз творчості мисткині. Зокрема серед улюблених сюжетів в творчості Катерини Криволап можна побачити традиційні, для петриківського розпису, образи квітів троянд, мальв, казкових квітів, стилізованих Дерев життя, птахів, жар-птиць та півників та ін. У статті зазначено, що улюблені кольори мисткині в творчості – традиційні для петриківки жовтогарячі відтінки: червоний, жовтий та помаранчевий, а також поєднання синьо-блакитно-фіолетових відтінків, рожево-фіолетових, бежево-коричневих, червоно-чорних та зелено-коричневих. Мисткиня любить експериментувати з кольором і формами, тому у своїй творчості звертається до нетипових для петриківки сюжетів, підлаштовуючи її під контекст морського оточення Атлантики та тропічного колориту Філіппін, які гостинно приймали новостворені художницею роботи в своїх галереях. Катерина Криволап стала однією з перших українських мисткинь, яка перенесла петриківку з кераміки та декоративної пластики на полотно й таким чином зробила її доступною для експонування в багатьох відомих галереях світу, зокрема її виставки проходили в галереї Grand Manan в Канаді, в галереях Itallii Bottega d'Arte Merlino та Merlino Firenze, на ярмарку сучасного мистецтва International Contemporary Art Fair у Португалії, у торговому центрі Парижа Carrousel du Louvre у Франції, на Мангеттені в США, в галереї Artienda на Філіппінах, в CICA Museum, в Кореї та в Альбертській раді українського мистецтва в Едмонтоні, в Канаді. Зазначається про важливість дослідження митців діаспори, зокрема Катерини Криволап, оскільки говорячи про українське мистецтво і його впізнаваність у світі, ми привертаємо увагу всесвітнього суспільства до України і до подій які в ній відбуваються.

Ключові слова: петриківський розпис, майстри петриківки, митці петриківського розпису, українська діаспора, мистецтво, Катерина Криволап, творчість за кордоном.

Tamila PEDAN

PhD student at the Department of Theory and History of Art, National Academy of Fine Arts and Architecture, 20 Voznesensky Uzviz, Kyiv, Ukraine, 04053

ORCID: 0000-0002-6855-1920

To cite this article: Pedan, T. (2024). Tvorchist ukrainiskoi mystkyni petrykivskoho rozpysu Kateryny Kryvolap u Kanadi [The work of the Ukrainian artist of the Petrykivka painting Kateryna Kryvolap in Canada]. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 92–98, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-2-12>

THE WORK OF THE UKRAINIAN ARTIST OF THE PETRYKIVKA PAINTING KATERYNA KRYVOLAP IN CANADA

The article examines the work of Kateryna Kryvolap, who lives in Canada and specializes in Petrykiv painting. The article examines her art technique, style, main plots of her works, describes her activities in the context of the Ukrainian

diaspora. **The purpose of the article** is to analyze the work of Kateryna Kryvolap in the context of Ukrainian decorative painting, which she is engaged in while living in the Ukrainian diaspora, in Canada. Research methodology. **The purpose of our research** determined the application of a complex of theoretical and empirical methods. In particular, the method of system analysis, structural-functional method, historical, interview, deduction and induction methods were involved. **The scientific novelty** consists in a comprehensive study of the work of the artist Kateryna Kryvolap in the context of the Ukrainian art of the diaspora. **The conclusions of the study** summarize the analysis of the artist's work. In particular, among the favorite subjects in the work of Kateryna Kryvolap, you can see the images of roses, mallows, fairytale flowers, stylized trees of life, birds, firebirds and roosters, etc., traditional for Petrykivka painting. The article states that the artist's favorite colors in her work are yellow-hot shades traditional for petri dishes: red, yellow and orange, as well as a combination of blue-blue-violet shades, pink-violet, beige-brown, red-black and green-brown. The artist likes to experiment with color and forms, so in her work she turns to atypical subjects for the main plots of Petrykivka painting, adapting it to the context of the Atlantic sea environment and the tropical color of the Philippines, which hospitably received the newly recreated works by the artist in their galleries. Kateryna Kryvolap became one of the first Ukrainian artists who transferred Petrykivka painting from ceramics and decorative plastic to the canvas and thus made it available for exhibition in many famous galleries of the world, in particular, her exhibitions were held in the Grand Manan gallery in Canada, in the Bottega galleries in Italy d'Arte Merlino and Merlino Firenze, at the International Contemporary Art Fair in Portugal, the Carrousel du Louvre in Paris, France, Manhattan in the US, the Artienda Gallery in the Philippines, the CICA Museum in Korea, and the Alberta Council of Ukrainian art in Edmonton, Canada. It is noted about the importance of researching artists of the diaspora, in particular Kateryna Kryvolap, because speaking about Ukrainian art and its recognition in the world, we draw the attention of the world society to Ukraine and to the events taking place in it.

Key words: Petrykivka painting, masters of Petrykivka painting, artists of Petrykivka painting, Ukrainian diaspora, art, Kateryna Kryvolap, creativity abroad.

Постановка проблеми. Українське мистецтво завжди було важливою складовою національної культури. Сьогодні, у часи війни, коли Україна переживає випробування на стійкість та проходить складний культурний процес декомунізації та деколонізації, дослідження діяльності майстрів петриківського розпису за кордоном набуває особливої актуальності. На фоні усіх культурно-історичних перетворень, мистецтво стає не лише засобом вираження культурної спадщини, а й знаком національної ідентичності та солідарності. У цій статті ми розглянемо важливість дослідження та збереження петриківського розпису за кордоном на прикладі творчості мисткині Катерини Криволап, яка проживає в Канаді, приймає участь у благодійних аукціонах на підтримку України і всіляко підтримує культурний імідж українського декоративного мистецтва за кордоном.

Аналіз досліджень. Звертаючись до теми дослідження петриківського розпису за кордоном, потрібно згадати найперші ґрунтовні дослідження Надії Глухенької (Глухенька, 1973) в яких вона аналізувала творчість майстрів петриківського розпису та їх найперші проекти розпису, зокрема розпису внутрішніх приміщень. У статті «Сучасний петриківський стінопис» (Глухенька, 1963, с. 79–81) Н. Глухенька описала один з найперших масштабних проектів розпису Т.Пати, яка у 1935 році отримала замовлення на розпис аудиторії Київського

художнього інституту, де створила сімнадцять орнаментальних панно (Глухенька, 1973), а в 1951 році П. Глуценко, М. Тимченко, сестри Павленко прикрасили стенд книг у виставковому павільйоні Декади української літератури та мистецтва в Москві. В ті часи майстри здійснювали розписи інтер'єрів громадських споруд, дотримуючись традиційних підходів. У 1978 році вийшов альбом «Федір Панко: декоративний розпис» (Глухенька, 1978), до якого Н. Глухенька написала вступну статтю, в якій подала біографічні дані про митця, відзначила особливості його сюжетних композицій і описала його виставковий досвід протягом 1968-1969 рр., коли Українське товариство дружби і культурних зв'язків із зарубіжними країнами відправило твори майстра для показу в 10 різних країн світу. Дослідженням творчості митців петриківського розпису займався й дослідник Б.Бутник-Сіверський, який наприкінці 1960-х – на поч. 1970-х рр. опублікував декілька альбомів, присвячених декоративним розписам та творчості окремих майстрів, серед яких був альбом «Українське народне мистецтво. Живопис» (Бутник-Сіверський, 1967). Саме Б. Бутник-Сіверський написав вступну статтю до альбому «Марфа Тимченко» (Б. Бутник-Сіверський, 1974), де описав етапи творчого розвитку майстрині та особливості її індивідуального стилю, а також описав її участь у республіканських, всесоюзних і зарубіжних виставках з 1949 року.

Дослідження діяльності сучасних митців петриківського розпису ще не достатньо актуалізоване незважаючи на те, що воно є не лише символом української культури, але й є важливим засобом вираження національної ідентичності та солідарності, особливо у військовий період. Розуміння впливу війни на розвиток та поширення петриківського розпису за кордоном може допомогти у підтримці українських митців та популяризації української культури в умовах глобалізації. Таке дослідження матиме велике значення як для академічного мистецтвознавства, так і для розвитку стратегій культурної дипломатії та підтримки української діаспори.

Мета статті – представлення та аналіз творчості Катерини Криволап, яка спеціалізується на петриківському розписі і проживає в українській діаспорі, в Канаді.

Виклад основного матеріалу. Мисткиня Катерина Криволап народилася в Києві, але вже понад 5 років проживає і працює в Канаді. За фахом мисткиня економіст, а за покликанням серця – художник. У дитинстві мисткиня навчалася основам петриківського розпису у мами Тетяни Василівни, яка вела художній гурток і залучала юну мисткиню до творчості. Проте по-справжньому зайнятися творчістю майстриню надихнула сестра Наталя, яка обожнювала петриківський розпис і всіляко заохочувала до цього Катерину. Постійно покращуючи свої навички малювання, вона випрацювала свій власний авторський стиль.

Катерина Криволап стала однією з перших українських мисткинь, яка перенесла петри-

ківку з кераміки та декоративної пластики на полотно й таким чином зробила її доступною для експонування в багатьох відомих галереях світу. На своєму рахунку майстриня має чималий список закордонних виставок, які проходили в галереї Grand Manan в Канаді, в галереях Італії Bottega d'Arte Merlino та Merlino Firenze, на ярмарку сучасного мистецтва International Contemporary Art Fair у Португалії, у торговому центрі Парижа Carrousel du Louvre у Франції, на Мангеттені в США, в галереї Artienda на Філіппінах. Нещодавно відбулася виставка мисткині в SICA Museum, в Кореї та в Альбертській раді українського мистецтва в Едмонтоні, в Канаді. Катерина Криволап також створювала візерунки для бренду OLIZ, історія якого розпочалася в 2013 році з колекціонування старовинних українських хусток та реставрації унікальних екземплярів хусток. Аби відродити яскраві українські орнаменти та адаптувати їх в наше повсякденне життя, бренд розробив хустки, метою яких було поєднання генетичного коду української культури та сучасних модних тенденцій. Серед них були й візерунки з казковими квітами у техніці петриківського розпису, розробкою яких займалась саме Катерина Криволап.

Улюблені сюжети в творчості Катерини Криволап — традиційні, для петриківського розпису, образи квітів троянд, мальв, казкових квітів, стилізованих Дерев життя (рис. 1), птахів (рис. 2), жар-птиць та півників. Розпочинаючи створення роботи Катерина перш за все звертається до кольорів і лише потім візуалізує загальну композицію (8).

Рис. 1. Дерево життя

Рис. 2. Фенікс кохання

Улюблені кольори мисткині у творчості – традиційні жовтогарячі відтінки: червоний, жовтий та помаранчевий, а також поєднання синьо-блакитно-фіолетових відтінків, рожево-фіолетових, бежево-коричневих, червоно-чорних та зелено-коричневих. Проживаючи на маленькому острові в Атлантиці, мисткиня щодня споглядала морських мешканців океану та надихалася їх непоборним духом та бажанням приборкувати водні стихії. Саме завдяки цим хвилинам натхненного споглядання мініатюрними мазками петриківки вона створила окремі роботи на морську тематику з черепахами, китами, рибками, котиками та медузами, які об'єднала на виставці в галереї Grand Manan у провінції Канади New Brunswick (рис. 3, 4). Розглядаючи роботи на морську тематику, можна побачити абсолютно не традиційну для класичної петриківки атмосферу та стилістику, проте вдивляючись у візерунки на загальному тлі з морськими жителями вимальовуються традиційні для петриківки мазки – «зернятка», «гребінчики», «горішки» та «перехідні мазки».

Також, готуючись до своєї персональної виставки на Філіппінах в галереї Artienda, мисткиня створила окрему колекцію (рис. 5, 6) на тропічну тематику з пальмами, бананами, папороттю, птахами та тваринами аби роботи перегукувалися з місцевим колоритом, але не втрачали оригінальності і були виконані петриківськими мазками. Особливістю цієї серії робіт є те, що вони в більшості виконані на темно-синьому тлі у яскраво-токсичних кольорах – салатовому, світло-рожевому, насиченому червоному та жовтому, бірюзовому та помаранчевому.

Незважаючи на цей не надто традиційний набір колірної гамми, здатної здивувати уяву найкреативніших сучасних митців, атмосфера

робіт викликає приємні відчуття казкового та фантастичного світу, трішки не схожого з тим казковим світом, який традиційно малюють петриківські митці, але ще більш дивовижного і неординарного у порівнянні з класичними сюжетами петриківки. Багато картин мисткині виконані у синьо-жовтих кольорах, ділячись якими в інстаграмі мисткиня помічає їх гештегом #standwithukraine аби привернути увагу всесвітнього суспільства до України та її становища. Катерина Криволап неодноразово виставляла свої роботи на аукціон, закликаючи громади Вінніпегу та Манітоби придбати роботи та підтримати організації, які надають гуманітарну допомогу українцям, що постраждали від російського вторгнення.

У 2022 році видавництво «Читай українською» створило проєкт «Українська артгалерея» для бажаючих відчутти себе митцем, що створює власні інтерпретації та відкриває в собі нові грані. В основу проєкту лягли роботи українських митців та мисткинь, відтворені у форматі картин для розпису за номерами. Найпершими представленими роботами в проєкті «Української артгалереї» (9) стала серія робіт «Блакитний квартет» Катерини Криволап у патріотичних синьо-жовтих кольорах (рис. 7). Кольори українського прапора, як зв'язок з Батьківщиною, обрані мисткинею не випадково, адже максимальна символічність, що сполучає творчість художниці і дозволяє поринати у традиції минулого, тоненькою ниткою пронизує увесь її творчий шлях. Максимальна кількість важливих символів в роботах мисткині – є оберегом для кожної української родини, яка придбає для себе зразки її робіт.

У січні 2024 року у Сан-Франциско відбулася благодійна виставка (10) на основі воєнних свідчень українців, збережених на онлайн-платформі Svidok.org: «Стійкість попри все». Її

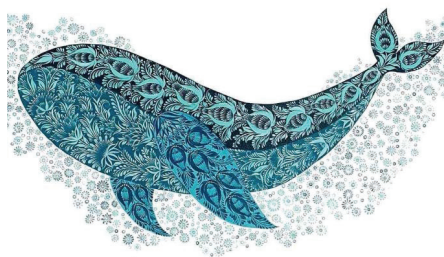

Рис. 3. Безмежний велетень

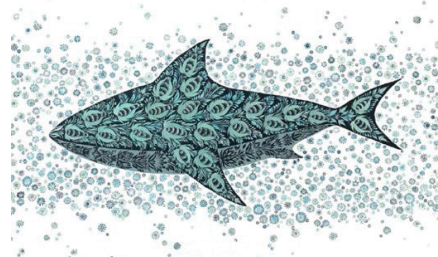

Рис. 4. Спокійний хижак

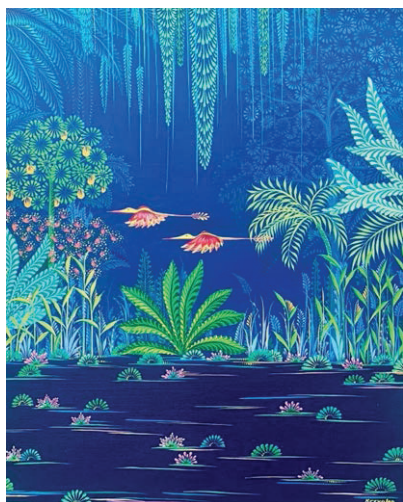

Рис. 5. Тропічна утопія

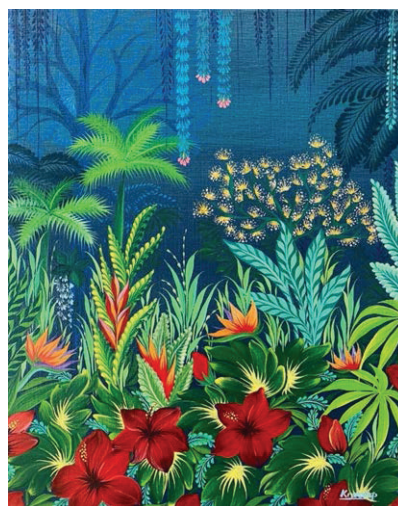

Рис. 6. Недоторканий оазис

Рис. 7. Серія картин «Блакитний квартет»

організували, аби спонукати всесвітнє суспільство і надалі продовжувати підтримувати Україну. На виставці серед предметів мистецтва були презентовані і витвори мистецтва петриківського розпису Катерини Криволап. Просуваючи українське мистецтво за кордоном, вона підтримує міжнародний авторитет українських митців і сприяє візуальній впізнаваності українського декоративного розпису за кордоном.

Висновки. Творчість Катерини Криволап особливо важлива зараз, оскільки говорячи про українське мистецтво і його впізнаваність у світі, вона привертає увагу всесвітнього суспільства до України, до війни, яка щодня

забирає життя звичайних людей та навіть митців, до української історії та деколонізаційних процесів, які зараз необхідні українській спільноті. Підсумовуючи вищесказане, важливо зауважити про актуальність дослідження творчості українських митців, які опинилися за кордоном і продовжують творчо виражати свої думки та підтримувати розвиток українського традиційного мистецтва. Крім традиційного підходу створення робіт, мисткиня новаторськи застосовує петриківку підлаштовуючи її під контекст морського оточення Атлантики та тропічного колориту Філіппін, які гостинно приймали новостворені художницею роботи

в своїх галереях. Такий задум дозволяє українським митцям вибудовувати умовні культурно-дипломатичні мости між Україною та країнами-розпорядниками галерейних просторів. Катерина Криволап не оминула і контекст війни у своїх виставкових проєктах, зокрема долучалася зі своїми роботами до збору на гуманітарні потреби українців, які постраждали від російського вторгнення. Мистецтво в усі часи було сильним засобом вираження соціальної підтримки та солідарності, й водночас в найнетолерантніші радянські часи інструментом примусу та пропаганди, від якої ми зараз намагаємось позбутися. Завдяки позиції українських художників під час повномасштабного втор-

гнення росії до України, чимало гуманітарних зборів та благодійних проєктів закривають за допомогою культурно-мистецької діяльності. Як приклад, художні твори Катерини Криволап стають не лише демонстрацією неповторної краси декоративного мистецтва України, а й активною формою залучення громадської уваги до існуючої проблеми. Відкриті виставки, аукціони та благодійні заходи стають платформою для збору коштів на допомогу постраждалим, а також для підтримки української армії та волонтерських організацій. Така мистецька позиція свідчить про те, що українські художники не лише творять красу, а й активно допомагають своїй країні у важкі часи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Глухенька Н. Петриківські майстри декоративного розпису. Київ : Держ. вид-во образотвор. мистецтва і муз. літ. УРСР, 1959. 23 с.
2. Петриківські розписи : альбом / авт. і упоряд. Н. О. Глухенька. Київ : Мистецтво, 1973. 69 с.
3. Глухенька Н. Сучасний петриківський стінопис. Народна творчість та етнографія. 1963. № 4. С. 79–81.
4. Пата Тетяна: альбом / авт. вступ. ст. та упоряд. Н. О. Глухенька. Київ : Мистецтво, 1973. 93 с.
5. Федір Панко. Декоративний розпис : альбом / упорядник і авт. вст. ст. Н. О. Глухенька. Київ : Мистецтво, 1978. 77 с.
6. Бутник-Сіверський Б. Українське народне мистецтво. Живопис. Київ : Мистецтво, 1967. 222 с.
7. Марфа Тимченко : Альбом / упорядник і авт. вст. ст. Б. Бутник-Сіверський. Київ : Мистецтво, 1974. 97 с.
8. УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА НА КАНАДСЬКІЙ ЗЕМЛІ. URL: <https://journal.millenniumra.com.ua/199/1585/> (дата звернення: 19.01.2024)
9. Хороша ідея: проєкт з картин українських художників, які можна розписувати власноруч URL: <https://ukrainky.com.ua/horosha-ideya-proyekt-z-kartyn-ukrayinskyh-hudozhnykiv-yaki-mozhna-rozpysuvaty-vlasnoruch/> (дата звернення: 19.01.2024).
10. «Стійкість попри все». У Сан-Франциско відбулася благодійна виставка свідчень українців про війну. URL: <https://nakipelo.ua/stijkist-popry-vse-u-san-frantsysko-vidbulas-blahodijna-vystavka-voienykh-svidchen-ukraintsiv-aby-sponukaty-amerykantsiv-pidtrymuvaty-ukrainu> (дата звернення: 22.04.2024).

REFERENCES:

1. Hlukhenka, N. (1959). Petrykivs'ki maystry dekoratyvnoho rozpysu [Petrykivka masters of decorative painting]. Kyiv : Derzh. vyd-vo obrazotvor. mystetstva i muz. lit. URSR [in Ukrainian]
2. Hlukhenka, N. O. (1973). Petrykivski rozpysy: al'bom [Petrykivka paintings: an album]. Kyiv : Mystetstvo [in Ukrainian].
3. Hlukhenka, N. (1963). Suchasnyy petrykivs'kyu stinopys. Narodna tvorchist' ta etnografiya [Modern Petrykivka mural painting. Folk art and ethnography].
Hlukhenka N. Modern Petrykivka mural painting. Folk art and ethnography. № 4. [in Ukrainian].
4. Hlukhen'ka, N. O. (1973). Pata Tetyana: al'bom [Pata Tetiana: an album]. Kyiv : Mystetstvo [in Ukrainian].
5. Hlukhen'ka, N. O. (1978). Fedir Panko. Dekoratyvnyy rozpys : al'bom [Fedir Panko. Decorative painting: an album]. Kyiv : Mystetstvo [in Ukrainian].
6. Butnik-Siverskiy, B. (1967). Narodnyye ukrainskiye risunki [Ukrainian folk art. Painting]. Kyiv : Mystetstvo [in Ukrainian]
7. Butnik-Siverskiy, B. (1974). Marfa Tymchenko : Al'bom [Marfa Tymchenko: Album]. Kyiv : Mystetstvo [in Ukrainian].
8. UKRAINIAN CULTURE ON CANADIAN LAND. URL: <https://journal.millenniumra.com.ua/199/1585/> (date of access: 19.01.2024)

9. Good idea: a project of paintings by Ukrainian artists that you can paint yourself URL: <https://ukrainky.com.ua/horosha-ideya-proyekt-z-kartyn-ukrayinskyh-hudozhnykiv-yaki-mozhna-rozpysuvaty-vlasnoruch/> (date of access: 19.01.2024)

10. «Resilience against all odds». A charity performance of Ukrainians' testimonies about the war took place in San Francisco. URL: <https://nakipelo.ua/stijkist-popry-vse-u-san-frantsysko-vidbulas-blahodijna-vystavka-voiennykh-svidchen-ukraintsiv-aby-sponukaty-amerykantsiv-pidtrymuvaty-ukrainu> (date of access: 22.04.2024)